

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Veliko zborovanje naprednega učiteljstva v Trstu.

XXIII. skupščina Zaveze dne 4. in 5. t. m.

Mi vstajamo in vas je strah. — Napredna javnost za napredno učiteljstvo. — Pred zborovanjem. — Pričetek zborovanja. — Zborovanje delegacije. — Izlet. — Glavno zborovanje. — Poučni izleti. — Odmev našega zborovanja po domovini. — Rezultati.

(Konec).

Debata o tajnikovem poročilu.

Tajnikovo poročilo je bilo, kakor smo že rekli, sprejeto z viharnim odobravanjem.

Nudilo nam je pa tudi vsestranski vpogled v notranje delovanje Zaveze in njenih društev. A ne samo to, dalo nam je direktive za naše nadaljno delovanje in nas opozarjalo na nedostatke sedanjega dela.

Izmed debate omenjamo pojasnilo [tov. Č e s n i k a glade bojkotiranja naših listov od strani krajnih šolskih svetov.

Naše ped. liste mečejo kr. šol. sveti iz knjižnic ven ali jih pa nočejo plačati. To ravnanje je naravnost protizakonito, ker imajo okr. uč. konf. — in domače konf. — pravico sklepati o nabavi knjig, tiskovin in učil. Če torej krajni šol. svet noče naročiti predlaganih učil, tedaj je po sklepu in [odloku c. kr. dež. šol. sveta na Kranjskem okrajni šolski svet upravičen naročiti n a r a č u n krajnega šolskega sveta ista predlagana učila.

(Op. uredn.: V tej zadevi bi svetovali vedno in dosledno vlagati rekurze in se pri tem sklicevati na odlok c. kr. dež. šol. sveta in na določila drž. zakona.)

T o v. B r i n a r je pojasnil zadevo in razmerje socialnega odseka na Štajerskem do „Zvezne trgovine“ v Celju.

Učiteljstvo samo n i n i k d a r zahtevalo od Zaveze oz. Zavezinih listov, kakega popusta in tudi ni do zadnjega — dokler se ni o tem sklepalo v božični seji upravnega odbora Zaveze v Ljubljani — vedelo, da je „Zvezna trgovina“ zahtevala 25% od razpečenih tiskovin ki jih ji je pravzaprav socialni odsek odstopil.

(Op. uredn.: Stvar se je od upravnega odbora in sedaj od delegacije vzela na znanje

in je zeleti, da se nam v prihodnje ne bo potreba več baviti z enakimi zadevami.)

Novo zanimivost nam je pa prinesla debata z ozirom na kranjsko persekucijo učiteljstva z a r a d i č i t a n j a časopisov n a u l i c i.

Ljut boj na Krajskem, ki ga bojuje v prvi vrsti učiteljstvo, nas uči o marsičem in nam zbujajo spomine tudi nazaj.

Strast gotovih gospodov in krogov privaja te do pedagoške vzvišenosti, da vidijo v učitelju vzvišeno bitje, ki sme delati vse, le to ne, kar ga „ponižuje“ in napravi naravno družabno bitje človeškega rodu — človeka.“

Naravnost malikovavstvo propagirajo ti krščansko-misleči“ gospodje, ker menijo, da ne sme otrok spoznati človeške narave učitelja, da ga ne sme spoznati kot družabno bitje, ampak ga mora oboževati kot najpopolnejše bitje — malika; kar je izrodek dr. Šusteršičevega pedagoškega naziranja in izrodek njegovih eksotično oblikovanih pedagoških načel:

„Le črevlje sodi naj kopitar“ in gotovo jih je tembolj upravičena soditi Šusteršičeva gospoda.

Da je temu resnica, sledi:

Svoječas se je od kranjskega [dež. šol. sveta izdala prepoved, da ne smejo kateheti potom šolskih otrok razdeljevati „Domoljuba“.

Ta prepoved se je takoj na to zopet preklicala; torej se je direktno dovolilo, da smejo šol. otroci raznašati politiške časopise — najbolj hujskajoče časopise zoper učiteljstvo — da smejo kateheti v šolo k pouku prinašati politiške časopise.

Taka je morala kranjskega dež. šolskega sveta!

Kar se dovoljuje katehetu in učencu, da, niti tisočinko tega, se ne dovoljuje posvetnemu

učitelju; da, se celo omejuje njegovo državljansko pravico in svobodo.

V tem oziru se je izreklo, da naj vsak učitelj, ki se mu omejuje celo pravice drž. osnovnega zakona, dosledno pritožuje na višje instance. Zoper postopanje dež. šol. sveta glede „Domoljuba“ je potreba vložiti protest. Občine naj se pa od strani učiteljstva pripravijo do tega, da bodo tudi protestirale proti postopanju dež. šol. sveta vsakokrat, kadar so prizadete; po dvakratnem zgledu ljubljanskega občinskega sveta in v zadnjem slučaju radovljiškega obč. sveta.

Naše geslo bodi: V znamenju protestov in rekurzov na višje instance!

Poročila o Zavezinih listih.

Položaj Zavezinih listov se je reševal in razmotrival prvič po proglašenju bojkota vsem našim listom in vsega, kar se tiska v naši tiskarni.

Učiteljski Tovariš.

Na božji poti na Brezjah, je že pred leti proglasil Slomškar P i r n a t popolen bojkot Uč. Tov.

Od tedaj naprej se Uč. Tov. dobro razvija in napreduje. Število naročnikov konstantno raste, sotrudištvo postaja agilnejše in uspehi in moč dobrega stanovskega časopisa postaja od dne do dne vidnejša.

Nič ne drži tako trdno in trajno duhov skupaj nego dober stanovski list, to smo izkusili in izkušamo danes — v najhujši nevihti nad našim stanom. Časopis je naš voditelj k enotnosti, on je glasnik želj in idej nas in vsakega posameznika. On je prapor našega stanovskega demokratizma, naše stanovske zavednosti, ki nas vodi do skupnih zmag.

baje kar same izpremeniti in izboljšati šolske razmere. Do izdavanja novih šolskih predpisov naj se učitelji strogo drže starih. Učiteljske konference smejo staviti le predloge.

To je bil mrzel curek, ki je predrzne šolmaštrske želje takoj ukrotil.

L. 1855. 3. julija, po zmagoviti reakciji, pa toži namestništvo potom škofijskega konzistorija, da se učiteljske konference v okolici ne vrše, dasi bi se morale mesečno. Nalaga okoliškim učiteljem, da se zasedaj udeležijo mesečnih učiteljskih konferenc na glavni normalki v Trstu. Zanje pa bo sklicana posebna konferenca na Opčinah z vzporedom:

1. Kako naj vpliva učitelj pri nadzoru vanju mladine pri šolski maši z dobrim zgledom na učence.

2. O uvedbi glaskovalne metode.
Ta konferenca se je vršila dve leti kasneje, t. j. 9. julija 1857. ob 10. uri zjutraj. Okrožnica škofijskega konzistorija nam poroča leto kasneje (19. maja 1858.) o uspehu te konference tako-le: Namestništvo je zadovoljno

s tem, kar so učiteljske konference dosedaj podale. Učitelji, ki so zadržani priti h konferencam, naj odgovore na stavljena vprašanja pismeno. Te odgovore je priložiti zapisniku. Glaskovalne metode mnogo učiteljev ne uporabljajo, ker je ne pozna zadostno. Okrožno šolsko nadzorstvo naj skrbi, da se bo učiteljstvo z njo dobro seznanilo. Določi se program prihodnje učiteljske konference: 1. Kako popsupejš učitelj šolski obisk. 2. O disciplini, pazljivosti in glasnem odgovarjanju otrok. 3. Računstvo na pamet v oddelku malih.

L. 1867. najdemo še sledečo sled o učiteljskih konferencah v konkordatni dobi. Škofijski konzistorij izjavlja v okrožnici 15. junija 1868: Odgovori na stavljena vprašanja v minolem šolskem letu (1867.) obdržane učiteljske konference so splošno zadovoljivi. Posebno dobro so odgovorili: Jakob Čenčur, Josip Jančar, Jak. Stvarnik in Ivan Furlani. Jančarjev odgovor se je vpsal c. kr. min. za uk.

(Dalje.)

Položaj in stanje našega stanovskega glasila pred leti ni bilo ugodno, a je danes uravnano. Kaj je bilo temu vzrok — ne bomo razmotrivali, pač pa poudarjamo naprej in naprej: Širite naš tisk, pridobivajte oglasov, ravnajte se po njega vodilih in sodelujte pri njem! (Burno ploskanje.)

Če se pritožujete zoper [nepopolnost poročil, ste sami krivi, ker ne poročate!

Z zvišanjem naročnine na 10 K, s skrčenjem prilog, s pridobivanjem novih naročnikov, z ustavljanjem lista malomarnim naročnikom se je stanje Uč. Tov. že znatno izboljšalo. A tudi pri tem ne smemo ostati. Naš urednik je za velikanski trud, ki ga ima z listom, naravnost sramotno plačan; sotrudiniki so često žrtve stanovske malodušnosti in malomarnosti in često tudi lenobe — smešne „želje po počitku“.

Računati pa moramo tudi s tem, da je krog čitateljev Uč. Tov. zato majhen, ker smo učitelji malo številnega slovenskega naroda.

Zatorej opozarjamo vsakogar, kdor nas kritizira, tudi na to, da se vpraša: Sem li upravičen kritizirati; sem li že za list kaj storil? (Dobro!)

Število naročnikov se še lahko zveča in se bo tudi upravništvo potrudilo, ker to dobro razumeva svojo nalogo ter že sestavlja imenik naročnikov in nenaročnikov za posamezne okraje, da ta imenik doloži zaupnikom posameznih okrajev, ki pridobijo novih naročnikov in priporoče, komu naj se list pošlje na ogled.

Drugo leto pa pride itak na skupščini tudi v razgovor, kako najti modus, da bo vsak naš organiziraneec prejemal stanovski naš list.

Upravniško poročilo nam je podal t o v. P r e t n a r. Račun Učit. Tov. se je odobril po kratki debati, v katero je posegel t o v. G n u s.

To poročilo naj podajo delegati posameznim Zavezinim društvom.

Popotnik.

Tudi Popotnik koraka vztrajno po pedagoškem polju naprej, nam kaže pot v našem šolskem boju; urednik in sotrudiniki opravljajo to požrtvovalno delo.

Za njim pa hiti meč osvete, hiti, da bi ga prehitel in mu prestrigel pot življenja — v znamenju bojkota!

A njega življenjska sila je tesno združena z življenjsko silo duha učiteljstva — in te ni v stanu streti bojkot.

V znamenju tega načela je podal tov. L u z n a r poročilo o stanju Popotnika.

Ne sme je biti šole in ne napredujočega posameznika, ki bi ne bil naročen na Popotnika, bodi naše geslo in naš odgovor na napovedani bojkot. (Tako je!)

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.

(Dalje.)

V. Učiteljske konference.

L. 1848. je poleg drugih iluzij prineslo tudi učiteljske konference. Kako so se te obnesle, posnemamo iz sledečih uradnih spisov:

Ministrski odlok 2. septembra 1848 govori: Učiteljstvo naj se shaja mesečno v konferencah; zasedaj neobligatno. Konference sklicuje in jim načeljuje okrajni šolski ogleda in škof. Zapisnike je poslati potom okrajnega šolskega ogleda in škofijskega konzistorija deželni vladi.

Koj leto nato pa pride potom škofijskega konzistorija opomin, da so učiteljske konference ponekod prekoračile svoj delokrog. Hotele so

Istotako, kakor račun in poročilo o stanju Uč. Tov., naj tudi to poročilo predlože delegati na zborovanju krajevnega društva.

Zvonček.

Tov. Jelenc je podal račun in pojasnil podrobnosti o stanju Zvončka. Poročilo pravi:

„Boj kot Zvončeku ni škodoval. Pridobil pa je še mnogo novih naročnikov in upamo, da to število še naraste. Le pet jih je odpadlo...“ (Burno odobravanje. Klici: Le naprej, naprej za naše liste!)

V debato so posegli tov. Hrašček, Gruntar, Luznar, Šmajdek.

Račun se je odobril.

Glavni račun Zaveze.

Glavni račun Zaveze je podal blagajnik tov. Luznar.

Pojasnil je, da je v letošnji bilanci padlo imetje le zaradi tega, ker se je ob priliki, ko so se čuli glasovi o razpustu Zaveze, poravnalo dolgove nekaterih listov, da se tako denar ohrani. Pripominja pa, da bo v bodočem letu ta razlika popolnoma izginila.

Jako mnogo dobička prinaša Zavezi „Ročni zapisnik“. Zaveza ga je sicer oddala v režijo tiskarni, ker je Zaveza sama težko izvrševala te posle, a prejema redno od tiskarne pogojene odstotke, tako da pokriva večino svojih dolgov od teh dohodkov, (Dobro!)

V debati je pojasnil blagajnik tov. Šmajdku, da Zaveza redno prejema tudi od „Banke Slavije“ pogojene odstotke od učiteljskih zavarovanj in prejme v najkrajšem času od „Slavije“ večji znesek od pretečenega leta.

Računi so se odobrili, in naj jih predlože delegati svojim društvom.

Poročilo računskih pregledovalcev.

V imenu pregledovalcev računov je poročal tov. Brinar.

Račune so našli pregledovalci v najlepšem redu.

Priporočala, da naj se list takoj ustavi, če ga naročnik ne plača.

Pri računu Uč. Tov. posebno opozarja na dolg inseratov.

Kdor hoče imeti v našem listu inserat, naj ga plača. Od inseratov imajo le inserenti dobiček, ker se mi na inserate v našem stan. glasilu tudi oziramo. Ne pa, da bi se pustili na ta način izkoriščati. (Odobranje.)

Drugače je pa to, če inserira morebiti kak stanovski tovariš.

Volitev pregledovalcev računov.

Tov. Brinar je priporočal, da naj se izvolijo za pregledovalce računov taki tov., ki so v bližini centrale in to iz finančnih ozirov, da Zavezi ni potreba plačati precej visokih potnin.

Vendar je bil sprejet predlog tov. Sadržarja, da ostanejo stari pregledovalci, ker so vestno vršili svojo nalogo, ti so: Fr. Brinar, Ant. Grmek, J. Toman.

Letni donesek Zavezi.

Ker se letos še ni definitivno sklepalo o izpremembi pravil, oz. o stalnem tajnistvu, se je določil enak letni donesek Zavezi kakor prošla leta, t. j. 1 K od pravega člana.

Poročal je o tem tov. Luznar, v debato sta posegla tov. Brinar in predsednik Jelenc.

Pojasnilo se je dalo, da je diferenca med številom članov in med izkazano vsoto članarine zaradi dež. učit. društev, ki ne vplačajo popolnega doneska, ker sicer bi se vplačal donesek od vsakega člana po dvakrat — tam namreč, kjer imajo dež. uč. društva.

Določitev vzporeda za glavno skupščino.

Potom poročila tov. Križmana in na podlagi izpreminjivalnega predloga tov. Ferluge se je določilo vzpored za glavno skupščino, po katerem se je tudi ta vršila.

Določitev časa XXIV. skupščini Zaveze.

Na predlog tov. Rusa je delegacija določila:

Določitev časa i. dr. za 24. glavno skupščino Zaveze se prepušča upravnemu odboru, ki ima to urediti v soglasju s štajersko Zvezo in sicer naj se vrši zborovanje v počitniški dobi.

Predlogi in nasveti.

Tov. Flere stavi sledeči samostojni predlog:

Organizacija mladinskega pisateljevanjs.

Vedno glasneje in pogosteje je klic po odseku, ki bi prevajal knjige, ki romajo v mladinske knjižnice in mladini v roke. Do danes še nimamo celotnega pregleda knjig, ki so že izšle v naši literaturi, ki napolnjujejo knjižnice in o katerih smo mnogi prepričani, da ne spadajo na to mesto. Zadevo naj vzame v roko Zaveza, naprosi poznavatelje naše mladinske literature, da naj stopijo ti nemudoma v stik ter določijo kratko in precizno, kaj naj se da mladini v roke, kaj ne; da ima vsak, ki ima opraviti s knjižnico za mladino, natančen nasvet, po katerem se lahko ravna.

Tak odsek pa naj bi bil stalen, da oceni tudi vsako mladinsko knjižnico, ki nanovo izide. Založništva naj bi mu pošiljala v lastnem interesu po en izvod v oceno.

Najprej pa bodi njegova naloga, da pregleda vsot dozdaj izišlo mladinsko literaturo ter jo sortira na posamezne starostne stopnje. V ta namen naj Zaveza takoj povabi poznavatelje te literature, ki naj si delo razdele. Oglasil bi se morebiti kdo za literaturo pred Levstikom; kdo drugi prevzame Levstikovo dobo, eden zopet Stritarjevo dobo; eden bi se ugloobil v Vrtec Tomšičev in Kržičev, drugi v Zvonček; zopet drugi bi predelal Gabrščekovo mladinsko knjižnico, drugi Kosijev itd. — ne bi trajalo dolgo, pa bi imeli pred seboj po dobah urejen zapisnik, ki bi se vedno z ocenami novih del izpopolnjeval. Ta zapisnik bi založila za prav nizko ceno Zaveza, in gotovo bo vsak mladino ljub rad segel po njem. Neprecenjive vrednosti pa bi bil za šolske knjižnice.

O tem predlogu se je vnela živahna debata, v katero so posegli tov.: Cvahete, Hreščak, Brinar, Pečnik, Šijanec in Gangl.

Iz debate povzemamo: Kako naj se pišejo mladinski spisi? Mladinski spisi so čisto preotročje pisani in so mnogokrat tudi prekratki.

Toplo se je priporočalo poživitev mladinskega pisateljevanja. Sestavi naj se imenik mladinskih pisateljev in spisov. V to svrhu je bil dan prav umesten opomin, da imajo ponekje že sestavljene take imenike. Brežiški okraj je že sestavil imenik mladinskih spisov; naj se torej naprosi za ta imenik in naj se ga revidira, izpopolni in preuredi. S tem bo mnogo olajšano to delo.

Stavljen je bil predlog, da se ta odsek takoj sestavi, a je ostalo pri prvotnem mnenju, da se pozovejo mladinski pisatelji k temu delu.

Končno je bila pa delegacija opozorjena tudi na to, da po izpremembi Zavezinih pravil pridemo itak do takega odseka, ker bo imel ped.-did. odsek tudi nalogo, skrbeti za sestavljanje in izdajanje potrebnih šolskih, učnih in drugih knjig, katerim navodilo za sestavljanje in ocenjevanje bo dajala ta odsek.

Izprememba pravil.

Tov. Gangl je poročal o izpremembi Zavezinih pravil:

Naloga, ki jo je referent prejel od upravnega odbora ni bila lahka.

Pravila, ki so tu predlagana, ki so bila objavljena v Uč. Tov. in katerim dopolnilni komentar je bil istotako objavljen v Uč. Tov., so le podlaga, le temelj, le načrt za izpremembo pravil.

Resno delo in važnost izpremembe pravil, ki bo dalekosežnega pomena za desetletje našega dela, kakor tudi naš stanovski demokratizem, da morajo biti vsi deležni pri rešitvi tako važnega stanovskega vprašanja, nam nikakor ne dovoljuje, da bi že danes rešili to vprašanje in o tem sklepali preko podrejenih društev. (Živahno odobravanje.)

Ni dovolj, da sklepajo o tako važnem vprašanju le delegati, temveč mora biti tega dela z mislijo deležno vse učiteljstvo in mora o tem tudi sklepati vse učiteljstvo. (Jako dobro!)

Naša organizacija mora biti v gospodarskem oziru centralistično urejena, v delavnem oziru pa decentralistično, tako da zadobe podrejene organizacije popolno samoupravo in avtonomijo in da se pride v delavnem oziru do popolne delitve dela, a v gospodarskem oziru

do družitve čistega kapitala. (Navdušeno odobravanje.)

Podjetja, ki temelje na gospodarski podlagi, naj se po nepotrebnem ne cepijo in si naj ne napravljamo po nepotrebnem medsebojne konkurence. (Dobro!)

Z ozirom na vsa ta dejstva je upravni odbor v seji pred delegacijo sklenil podati delegaciji sledečo resolucijo:

1. Načrt izpremenjenih pravil Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev naj predlože delegati in delegatinje svojim društvom, da jih preštudirajo in stavijo svoje nasvete in izpreminjivalne predloge.

2. Vsa v Zavezi združena društva naj v ta namen skličejo posebna zborovanja.

3. Nasvete in izpreminjivalne predloge je doposlali do Velike noči p. l. glavnemu referentu, ki na podlagi teh ta načrt preuredi ter ga predloži na prihodnjem zborovanju Zaveze delegaciji v razpravo in potrdilo. (Ploskanje.)

V razpravi pri tej resoluciji se je podarjalo posebno sledeče:

Glavna podlaga Zavezinemu vodstvu naj bodo deželna učiteljska društva posameznih kronovin.

V vseh kronovinah, kjer tega še ni, naj se osnujejo slovenska deželna učiteljska društva, potom katerih bo poslovala Zaveza s podeželskimi društvi.

Ustanovi naj se tudi hrvaško dež. uč. dr. za Istro in Dalmacijo, ki naj se pozove, da pristopi k Zavezi, da bo v njej v resnici združeno vse jugoslovansko učiteljstvo. (Viharno odobravanje.)

V debato so posegli tov.: Likar, Loparnik in Rajšp.

Sklepalo se o d-batnih točkah ni, ker so bile sprejete točke Gangleve resolucije in se bo razpravljalo o vseh nasvetih pri prihodnji glavni skupščini Zaveze na Štajerskem.

Pismo tov. Ogorelca.

Tov. Rajšp je prečital pismo, ki mu ga je poslal v ta namen tov. Ogorelec, zaradi česar se je vnela živahna debata, katere so se udeležili tov.: Črnagoj, Gangl, Šmajdek in Brinar.

Z viharnim odobravanjem je bila nato sprejeta zahvala in priznanje vsem urednikom Zavezinih listov.

* * *

Po triurnem zborovanju je nato predsednik tov. Jelenc zaključil sijajno uspelo zborovanje delegacije. Prisotna tovariša Čeha sta se izjavila, da je bilo to zborovanje vzor stanovskega parlamenta!

Skupni obed.

Po zborovanju delegacije se je vršil skupni obed v „Balkanu“, ki se ga je udeležilo 160 učiteljev in učiteljic; drugi so se razšli po mestu.

Novi hotelir, po rodu Čeh, nas je dobro postregel, samo v personalu bi mu svetovali, da si preskrbi takih ljudi, ki bodo Slovani in bodo znali tudi slovensko.

Izlet po morju.

„Edinost“ piše o tem izletu sledeče:

„V nedeljo popoldne ob 4. je veliki parnik družbe „Dalmacija“ „Split“ odvel do 600 oseb — ker se je učiteljem pridružil tudi mnogo drugega občinstva, posebno pa narodnega ženstva — na izlet po morju. Vozil nas je ob obali istrski do Pirana, kjer se je zopet zasukal ter premeril tržaški zaliv mimo ponosnega gradu Miramara, zbujajočega žalostne spomine na velike zgodovinske dogodke, do historično znamenitega gradu devinskega, ki stoji s svojo srednjeveško zunanjostjo na skalovju ob morju kakor spomenik davno minolih in za naš narod žalostnih časov gospodarskega in duševnega robstva. Vračajoč se zopet v smeri proti gradu Miramar, so se izletniki divili lepim vinogradom, ki nam kakor priveznjeni k morju dajejo slovečega „prosekarja“. A ko je parnik dospel vstric grljanskega kopališča z njegovim hotelom in njega nasadi, so izletniki gledali košček našega obrežja, ki ga je narava obdarila najbogateje s svojo krasoto in divoto. Da! Tu so videli izletniki oni del obrežja naše Adrije — od Devina do gradu Miramar, ki je zares naš — slovenska last. Seveda je pogled z morja na našo lepo, višjo okolico, posejano z močnimi slovenskimi selišči, zbuja občudovanje izletnikov; le škoda, da jim je oblačno vreme vzkralo še višji vžitek: pogled na julij-

ske Alpe in v lepo furlansko ravan, zlasti tudi na izliv Soče v morje. Očaka naša nosa smo sicer videli, ali tudi on se nam je kazal le v nejasnih konturah.“

Pred prihodom v Grljan.

Parnik je mogočno plul ob obali sinje Adrije, plul je tja, kjer se je pravzaprav vnela prva iskra tržaškega Sloventva.

Slovensko napredno učiteljstvo je plulo proti kraju, kjer se je iskra tržaškega Sloventva vznemila v mogočen plamen goreče ljubezni do domovine, mogočen plamen tržaškega trpinakoličana do lastne grude in kjer se je pričela realizacija gospodarskega dela tržaškega Sloventva; pozitivni uspeh družitve slovenskega kapitala; plulo je slovensko napredno učiteljstvo proti slovenski zemlji v Trstu — v slovenski Grljan.

Vznetil se je v nas plamen in čut slovenske zavesti, zbuja so se v nas čuvstva, ki jih ne more človek z mrtvim črk napisati, zadaj tam na obali slovenskega Jadranskega morja smo opazili, da nas pričakuje slovensko grljansko ljudstvo.

Nas, slovensko napredno učiteljstvo je pričakovalo na obali morja — slovensko ljudstvo!

Čez morje so dospeli do nas glasovi godbe in tam na obali smo opazili nad množico ljudstva vihrati slovensko trobojnico.

Čuj, duh našega Jenka: „Naprej zastava Slave!“ ...

V srcih vseh nas so se zbudila čuvstva, da smo dali duška njim. Mogočen „Živio!“ je zadonel čez morje in je združil duh slovenskega naprednega učiteljstva z duhom slovenskega tržaškega okoliškega ljudstva!

In če bi mogel, bi zapel mogočno, da bi se čulo čez vse Jadransko morje: Buči, buči morje Adrijsko, ki si Slovensko! ...

Sprejem.

Pred Grljanom se je parnik vstavil, ker je bil obisk parka miramarskega in našega slovenskega kopališča Grljan tudi na programu izleta. Tu so doživeli gostje preradostno presenečenje. Proti parniku je plula mala flotilja ladjic na vesla. Ta flotilja je spremljala motorni čoln „Miramar“ z nežnima slovenskima hčerkama na krovu, ki sta donášali pozdrav naše okolice našim gostom slovenskim učiteljem. Ena — gospica Rafaela Martelančeva iz Barkovelj — je bila odeta v pestro okoličansko narodno nošo, a druga — učenka Marija Lukševa s Proseka — je bila v beli obleki. Z obrežja pa so nam preko morske gladine zveneli akordi slovenskih koračnic v pozdrav; pozdravljala nas je tudi trobojnica proseškega „Hajdriha“. Mala flotilja je obkolila veliki parnik in gospica Rafaela Martelančeva je iz čolna ven pozdravila goste:

Pozdravljeni bodite, mili gostje, Vi pionirji prosvete, došli tam iz zelene Štajerske, milega Korotana, iz slovenske Šrice, Gorenjske, iz tožne Istre, iz bratske nam Češke!

Srčna Vam hvala za izkazano nam čast, da ste nas obiskali. Žal pa, da ostanete pri nas tako malo časa. — Vendar želim, da se še v tem malem času prepričate, da bivajo tu ob sinji Adriji še zvesti sini in hčere premilega našega in vašega slovenskega naroda. Smelo rečem: Prej se posušite morje nego usahne goreče rodoljubje do naše mile slovenske domovine. (Klici: Živio!)

To se mi je zdelo potrebno omeniti, da, mili bratje, sprejmete z večjo radostjo naše najprisrčnejše pozdrave, katere jim ravno Vi ponese tja na vse konce naše domovine. Dobro došli!

In Vi, gospod predsednik, blagovolite sprejeti v dar ta mali šopek kakor znak našega visokega spoštovanja do onega stanu, ki nas je povzdignil iz temote in postavil na žarko solnce prosvete in omike! — Živeli! (Viharno odobravanje.)

Predsednik Zaveze, tov. Luka Jelenc, se je spustil s parnika po stopnicah in se je z zadnje stopnice v navdušenih besedah zahvalil na tem radostnem presenečenju. Začelo se je prevažanje gostov s čolni na obrežje ob neprestanem sviranju godbe. Stopivši na kopno pa so v belo oblečene šolske deklice obdarjale goste s cvetjem. Radostnih src so se gostje zgrnili po velikem parku hotela „Grljan“, kjer se je zbralo toliko domačega občinstva iz bližnjih vasi, na čelu mu društvi

„Hajdrih“ s Proseka in „Danica“ iz Kontovelja, da se je veliki vrt napolnil do zadnjega kota. Razvilo se je gostom v čast veliko narodno slavlje, v najlepšem pomenu te besede. Svirala je proseška godba, udarjal je vrli tamburaški odsek vrdeljskega „Sokola“, ki je že na parniku med vožnjo razveseljeval goste, pevala sta mešana zbor družbenih Prosečanov in Kontoveljcev pod vodstvom g. Cibiča in učiteljskega društva, pod vodstvom tov. Emilia Adamiča. Navdušenje je visoko valovalo, a na višek se je pospenjalo med in po krasnih govorih.

Pozdravni govori.

Prvi je pozdravil goste v imenu tržaške okolice g. Ivan Lukša, ki je naglašal, kako to naše, siromašno sicer ali značajno in zavedno ljudstvo iz polnega srca pozdravlja svoje goste, nositelje slovenske kulture. Na tem pozdravu, ki je na goste napravil najgloblji vtisk, se je v imenu poslednjih zahvalil v imenu Zaveze tov. Jelenc. Slavil je zavednost tržaških Slovencev in naglašal, da je to najlepša točka v programu tega izleta.

Prišli smo k Vam — je vzkliknil — da se navzamemo Vašega navdušenja, ki je tako veliko, kakor je vroča Vaša zemlja. Ves sloški svet se divi Vašemu boju in Vašim uspehom. Kličem Vam: Vztrajajte v tej borbi!

Iskrene in presrčne besede so nam bile izraz ene misli: da slovensko ljudstvo ob sinji Adriji zna ceniti delo, pomen in trud slovenskega učiteljstva in da sočustvuje ter dela s slovenskim učiteljstvom roko z roko — v prid domovine!

Engelbert Gangl.

Naslednji govornik je bil tov. deželni poslanec Engelbert Gangl, ki je govoril množici s pesniškim zanosom. V živih barvah je opisoval težke boje, ki jih mora biti slovensko učiteljstvo po slovenskih pokrajinah za svojo čast, za svoj ugled, za svoj kruh. Resnična je beseda predgovornika, da je za nas učitelje to najlepša točka na programu današnjega dne, kertu nas nesprejema narod s hinavskimilici, ampak z odprtmi srcem. Slovensko učiteljstvo se ni odtrgalo od ljudstva, pač pa binjrgovi sovražniki hoteli odtrgati ljudstvo od učiteljstva. Tem večja čast narodu v tržaški okolici, ki deluje roko v roki z učiteljstvom za čast, poštenje in napredek slovenskega naroda.

Slovensko učiteljstvo je pripravljeno žrtvovati vse in je žrtvovalo že v mnogih slučajih celo lastno eksistenco — narodu.

Slovensko napredno učiteljstvo ne pozna grdega egoizma, nego hoče vse svoje sile — dostikrat pozabivši nase — žrtvovati svojemu ljudstvu v korist! S teboj, slovensko ljudstvo, sklepa tvoje napredno učiteljstvo vrsto narodnih bojnikov, ki hočejo, da vstanejo izza gora naši domovini lepši dnevi, četudi ozarjeni z ognjem krvobleskega solnca! Ni sile, ki bi naprednega slovenskega učitelja odtrgala od vdane ljubezni do svete rodne zemlje. Žrtve rode uspehe, uspehi zagotavljajo bodočnost! Naj živi naša zemlja lepote polna!

Zagrmeli so burni klici odobravanja, množica je bila od Ganglovih besed naravnost elektrizovana.

Dr. Jos. Wilfan.

V imenu političnega društva „Edinost“ je pozdravil učiteljstvo dr. Jos. Wilfan, ki je v krasnih besedah slavil šolo in nje pomen za narod. Koga naj naše ljudstvo presrčneje pozdravlja nego ravno svoje učiteljstvo? A velik pomen je v dejstvu, da je prvi pozdrav, sporočen gostom na tržaškem ozemlju, prišel iz ust našega okoličana, da jim je prvi pozdrav izrekla naša okolica. Ona je bila zibelj in edino zavetje tržaškega Slovenstva v minulih časih; ona je ustvarila podlago, na katero opira tržaško Slovenstvo vse svoje delo za napredek in svojo bodočnost. To, kar vam kličem jaz, bi vam govoril — četudi morda v skromnejših oblikah — ali gotovo še z iskrenejšo besedo slehrni slovenski delavec. Zakaj ne občuti vso dobroto slovenske šole, ko more, odhajajoč na delo, mirnim srcem izročati svojega otročiča slovenskemu učitelju. Zato hvala slovenskemu učiteljstvu na tem obisku.“

Iz govora g. dr. Wilfana navajamo še posebe dva stavka, ki nam ostaneta gotovo v trajnem spominu. Glasita se:

„In upravičeno je prvo izmed tržaških Slovencev pozdravilo slovensko učiteljstvo tr-

žaško okoličansko ljudstvo, da je prišel prvi pozdrav slovenskemu učiteljstvu iz ust tržaškega okoličana, zakaj slovensko učiteljstvo je oni faktor, ki nam je vzgojil to ljudstvo in nam je vodil v okoličičišolstvo, katero je dalo podlago razvoju vsega tržaškega Slovenstva.“

„In kako z mirno vestjo gre danes tržaški trpin-delavec na svoje delo, zakaj on živi v zavesti, da je pustil svoje otroke v varnih rokah — slovenskega učitelja.“

Češki tov. Skalický.

Zadnji govornik je bil češki učitelj Skalický, ki je črtal analogijo boja učiteljev na Češkem in Slovenskem, kjer se morajo boriti proti vnanjemu in domačemu nasprotniku. Zajtrjeval je bratske vezi, ki spajajo češko in slovensko učiteljstvo, ter se je na zaključku obrnil do mladine, naj ostane zvesta naukom svojih učiteljev.

Po vsakem govoru je godba zasvirala narodno himno, ozirama koračnico in orilo je živo-klicev, da je odmevalo tja v tajinstveno noč nad morsk gladino. Slavje je trajalo do 11. ure in je uspelo najkrasneje, kar moramo ceniti tem više, ker ni bilo nikakih priprav in nikake reklame. To ravno povišuje sprejem, ki ga je priredila okolica slovenskemu učiteljstvu: bilo je spontano, prihajalo je iz srca. Mnogi gostje so nam zatrjali, da jim ta dan ostane neizbrisven v spominu.

A tudi ob prevažanju s kopnega na parnik so sprejemali gostje novih krasnih in za mnoge povsem novih vtiskov. Noč nad morsk gladino, a na njo pada čarobna svetloba iz reflektorja na parniku. Bahlo valoveči morski element govori s svojim šumenjem svoj tajinstveni govor. Tam na obzorju se začenejajo trgati oblaki in prikazuje se nočni vasovalec, blede mesec, in začenja sipati svoje srebrne niti na ves prizor. Vmes pa glasno pevanje veselih družb v ladjicah, ki se počasi pomikajo po morsk gladini. Bil je to prizor, katerega poziji se s slastjo vda človeško srce.

Na krovu parnika zopet veselo življenje. Ali skoro se je izpremenila slika in delovali so na nas drugi vtiski. Vozili smo se zopet mimo gradu „Miramar“. Ponosna stavba je bila povita v polutemo, kakor da si je nadelo črno obleko, ker žaluje v spominu na minole tragične dogodke, ki so se začeli odigravati med njegovim obzidjem. Toda to je bilo le za trenotek. Odprla se nam je divna slika na bogato velemesto, ki se je zdelo kakor potopljeno v morje magične svetlebe. Zopet so veselo zavriskala srca in veselo je donela pesem. In ko smo na pomolu Giuseppina zapuščali parnik, so gostje, pod mogočnimi vtiski tega izleta, v živih besedah peli slavo krasoti tega koščka zemlje in vrlinam ljudstva, ki biva na njem — radujoč se, da je ta krasota sestaven del naše slovenske domovine!

Glavno zborovanje.

V ponedeljek dopoldne ob 9. uri se je zbralo v gledališki dvorani Narodnega doma 600 zborovalcev.

Zborovanje je otvoril tov. Jelenc s sledečimi besedami!

Slavni zbor!

V viharnih časih se je sestala današnja XXIII. glavna skupščina Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev. Po vseh slovenskih zemljah grozi reakcija na polju kulturnem in šolskem. Ta reakcija najbolj kaže svoje lice v neznošenem preganjanju naprednega učiteljstva, ki se od nekdanj z veliko vnemo zavzema za prospeh narodnega šolstva. (Res je!)

Neusmiljeno vihti svojo gorjačo klerikalizem, ta vekoviti sovrag vsake kulture in vsakega napredka zlasti nad kranjskim naprednim učiteljstvom. Vsakega sredstva, še tako ostudnega: denunciacije, terorizma, sumničenja, izmišljotin se poslužuje klerikalizem, da bi izstradal, duševno uničil in strl, k tlom pritisnil napredno učiteljstvo ter ga v njegovem obupnem položaju prisilil k pasivni resistenci v njegovem kulturnem delu v veliko škodo v razvoju našega slovenskega naroda. (Tako je!)

Napredno učiteljstvo zastavlja vse svoje moči v to, da bi vzgojilo našo mladino v značajne ljudi (Klici: Resnica!) ki bi enkrat koristili rodovini, družbi in narodu, ki bodo stali v prvih vrstah narodnih bojnikov, v ljudi, ki bodo mislili s svojo glavno in delali s svojo

dlanjo. Take edino prave vzgoje pa se boji klerikalizem, ki dela le na zasužnjenje ljudstva. Zato pa le po naprednem učiteljstvu, ki je v zapreko klerikalnim nakanam v tem pogledu. Zaprisedal nam je uničenje. (Klici: Nikdar!) Ker pa ve, da daje dobra organizacija vsakemu stann trdno zaslobo in moč in da zavda smrtni udarec dotičnemu stanu, če mu izpodkoplje ta temelj, se je zaletel z vso silo v našo organizacijo in jo izkušal uničiti. (Ne bo je nikdar!) Politiški bojkot nam in bojkot na naše zavode je provzročil s tako zlobnostjo in škodoželjnostjo, da se gnusi do neba. (Viharno ogorenje!)

Prepričan sem, da se klerikalizmu ne bo posrečila ta grda nakana, če bomo edini in solidni mi!

Če pomislimo, kaj počno sedaj po slovenski zemlji z naprednim učiteljstvom, lahko rečemo, da je vsakdo junak, ki ne beži iz naših vrst. (Burno odobravanje.)

Vsem Vam, ki ste taki junaki, moj iskren pozdrav! (Ploskanje.)

Na to je pozdravil najprej zastopnike šolskih oblastnij: dež. šol. nadzornika Mateljčiča, namestniškega svetovalca Prinzigga in okrajna nadzornika Neckermana in Kanteta, ravnatelja učiteljskega v Gorici Bežka in ravnatelja Schreinerja iz Maribora. (Viharno odobravanje po vsej dvorani.)

Nadaljni pozdrav je veljal narodnima bojevnikom, ki se na vročih tleh borita za pravice naroda: dru. Rybáču in dru. Wilfanu. (Viharno dolgotrajajoči živio-klici.) Uverjena naj bosta, da bosta imela — kadarkoli bosta nastopala za ljudske pravice — na svoji strani slovensko učiteljstvo, ki se v polni meri zaveda svoje naloge, da vzgaja mladino v narodnem duhu. (Navdušene ovacije poslančema.)

Nadalje je predsednik pozdravil predsednika „Trž. posojilnice in hranilnice“, g. Sr. Bartla, proseč ga, naj sporoči zahvalo odboru tega zavoda, ki je Slovincem, zgradil to ponosno stavbo, da se moremo shajati v njej. (Odobravanje.)

Naslednji pozdrav je veljal zastopnikoma češkega učiteljstva (Burne ovacije), ki sta prišla, da utrdita vezi bratstva in solidarnosti med češkim in slovenskim učiteljstvom. Čehiso nam bili vzertudi pri naši učiteljski organizaciji. Prosi navzoča tov. Skalo in Skalického, naj — ko se povrmeta domov med naše severne brate — sporočita le-tem naša čuvstva in naše pozdrave. (Ponovne burne ovacije.)

Štefan Ferluga.

Nato je povzel besedo tov. nadučiteljvoditelj in deželni poslanec Štefan Ferluga, ki je pozdravil zborovalce s sledečimi besedami:

Srce se radosti mi smeje
in duša se v ljubavi greje,
ko vidim v tem hramu prosvete
te zorne, nebrojne mi čete;
ko vidim tu v složnosti zbrane
premile mi brate Slovane.
Vsem nam pa se upanje vžiga,
tja v boljšo bodočnost nas dviga;
saj kadar za narod nas delo
združuje, uspeh bo imelo:
Tu delavec, ali odvetnik
učitelj, trgovec, umetnik,
je narodne misli zavetnik.
Tako naj bi slova povsodi
nam bila najvišji naš vzor,
a drugi vzor pa nam bodi:
Le vedno naprej in navzgor!

(Burno odobravanje.)

Kaj pa Vi tovariši,
tovaršice dišne mi?
Vi se trudite, učite,
narod ljubljene vodite
po stezicah do prosvete,
ker zavest Vam v sreih cvete,
da le takrat bo Slovan
srečen, ko ne bo teptan,
ko zasije zlata zarja,
ki ga najde gospodarja
gozda, gore in ravnine
njemu krasne domovine.
To so srčne želje Vaše,
a so tudi vroče naše.
To dokaz je, da prihli ste,
sem med brate in sestré,
ki vzajemni čut gojé;
ki, če drugega ne dajo,
ker bogastva ne poznajo,
dajo svoje Vam srce.
To srce pa govori
v ljubavi ter Vam želi:
Dobrodošli bratje mili,
srečni tu med nami bili!

(Viharno odobravanje.)

Zdaj mi bodi dovoljeno
reči še besedo eno!
Hvala Tebi, narod ljubi,
in Vam dični rodoljubi
tu ob Adriji doma,
hvala vroča iz srca,
da ste posetili sine,
ki za blagor domovine
deco vam odgajajo,
(Klici: Živeli)

ki naj bi postala kdaj
Vam največji zemski slaj,
domu najvišji sijaj!
Hvala za ljubezen Vašo,
ki oslaja dušo našo;
hvala Vam za ljubki dar!
Za ta dar pa — kot vihar
z naših sro doni: Na zdar!!

(Dolgotrajno ploskanje. Govorniku vsestransko častitajo.)

Dr. Otokar Rybář.

K besedi se je oglasil — presrčno pozdravljan — mestni svetovalec in dež. poslanec dr. Otokar Rybář, da pozdravi to odlično skupščino imenom tržaških Slovencev. Njegov govor se je glasil približno tako-le: Velecenejene dame! Gospoda, prijatelji! V drugič že si je izbralo slovensko učiteljstvo naše mesto, da razpravlja tu o svojih stanovskih stvareh, da se med seboj in z nami raduje na tem zadnjem koščku naše slovenske domovine na jugu. In v drugič je meni pripadla naloga, da vas pozdravljam v imenu tistega Trsta, ki ga ne vidite na ulici, ki pa vendar tu živi, dela, se uveljavlja in raste! (Vzklikanje slovenskemu Trstu). Pozdravljam Vas v imenu tistega tržaškega Slovenstva, ki po svojem delu in narodni zavednosti ni zadnje v slovenski domovini, ki se sicer ne more javno ponašati, ki pa ne zaostaja za drugimi rojaki. Pozdravljam Vas v imenu slovenskega Trsta, pozdravljam Vas kakor mestni zastopnik. Že prvokrat sem opravičeval odsotnost tržaškega župana, ki bi bil v prvi vrsti poklican, da bi v imenu Slovencev, ki tvorijo velik del prebivalstva te občine, pozdravil slovenske pionirje kulture. (Tako je!)

Tedaj se je morda kdo ironično in pomilovalno nasmibal moji izjavi, da se — če tržaški Slovenci dobe zadostnih šol v materinem jeziku — v kakih 30 letih utegne zgoditi, da bo tudi tržaški župan pozdravljal slovenske učitelje. (Bučen. dolgotrajen aplavz.) Ko sem tak govoril, si je morda mislil marskdo: To je fantast, lovi se za utopijami! Toda zgodovina razvoja tržaških Slovencev nas uči, da moja misel ni utopistična, da to ni le fantazija. Zgodovina priča, da slovenski živelj v Trstu res raste in se razvija tako, da se sovražnikom hlače tresejo, o čemer priča dejstvo, da na svojih oklicih in na svojih shodih ne govore o drugem, nego o slovenski nevarnosti. Če so oni prišli do tega spoznanja, potem ni neopravičena misel, da ni več tako daleč dan, ko pozdravi slovensko učiteljstvo tudi tržaški župan. (Viharno ploskanje in živio-klici.)

Pozdravljam Vas kakor učitelje! Posebno mi, ki živo občutimo, kako potreben nam je pouk v materinem jeziku. Pozdravljam iz vsega srca Vas, ki vršite prekrasno nalogo, ki vzgajate našo mladino in jo usposobljate najprej za individualni konkurenčni boj v teh težkih časih, ko mora vsakdo napenjati vse svoje moči za svojo individualno ekzistenco, da ne pogine v hudem konkurenčnem boju. A vi učitelji ste, ki v sreca in glave polagate temelje ekzistencam poedincev. (Aplavz.)

To nalogo vam pa nalaga zakon in Vi jo vršite vestno. Ali ni to edina naloga Vaša. Vršiti vam je še drugo nalogo, ki jo Vam nalaga — narod! Poleg tega, da usposobljate poedince za individualni konkurenčni boj, morate usposobljati tudi narodno celoto za narodni konkurenčni boj!

Kakor se mora poedini človek boriti za prostorček na ogrevajočem solncu, tako se mora tudi narod boriti za primerno mesto poleg drugih. To sicer ni zapisano v zakonu, ali tudi ni proti zakonu, ker noben zakon ne more prepovedati ljubezni do svojega naroda in dela zanj! Ljubiti narod, ni greh!

To je, gospoda učitelji, naloga, ki vam jo nalaga narod.

Očita se nam mnogokrat tudi od izvestnih slovenskih strani, da smo šovinisti. Jaz pa iz-

javljam odkrito, da zlasti malim narodom treba nekoliko takozvanega narodnega šovinizma, ako se hočejo vzdržati v borbi proti tolikemu pritisku. — In zgodovina vas uči, da so se ravno mali narodi pospenjali na visoke stopnje kulture in moči, ako so bili — šovinistični. Njihova imena blestijo v zgodovini človeštva. Sijajen zgled za to nam je mali grški narod. Mal košček zemlje mu je bil v last, ali ustvaril si je mogočno kulturo, ki je drugim narodom še danes učiteljica. To je dosegel grški narod s svojo neizmerno ljubeznijo do domovine in ponosom na svojo narodnost. Ta ljubezen, ta ponos, ta — šovinizem grški je bil tolik, da so smatrali svoje prvake za polbogove.

Tudi rimski narod se je razvil iz malih početkov. Ali zagospodoval je, ker je bil ponosen, samozavesten in je v tem svojem ponosu naravnost preziral in zaničeval druge narode. Znani rek: *Civis romanus sum!* — je izražal ta ponos Rimljana.

Ali mi ne zahtevamo, da bi Vi širili sovražstvo do drugih narodov. Prosimo Vas pa, da ne širite kozmopolizma in internacionalizma, pač pa da gojite med narodom ljubezen do samega sebe in ponos na samega sebe. Zaradi tega ne bo nobene krivice in nobene škode za druge narode. Gojiti moramo narodni ponos in samozavest. Vsak pravi sin naroda je dolžan, da ljubi in mora ljubiti svojo narodnost in domovino! (Viharno ploskanje. Ovacije govorniku.)

Nato je pozdravil v imenu češkega učiteljskega starosta „Zemské Ustřední Jednoty učitelstva měštanských škol v kral. Českem“, podpredsednik „Zveza slovanskega učitelstva v Avstriji“ in ravnatelj meščanske šole, tov.

Peter Skalicky,

Izvajal je — viharno pozdravljen — sledeče: Dragi bratje in sestre! Zahvaljujem se vam najprej za presrečne ovacije in za tople pozdrave.

Čast mi je, pozdravljati Vas v imenu društva meščanskih učiteljev in v imenu predsedstva „Zveze slovanskega učitelstva v Avstriji“. (Burno in dolgočasno pozdravljanje.)

Zveza čeških učiteljskih društev nas pošilja k vam, vedoč, da bijete tu na jugu hud boj za kulturo in težak boj za svobodo. Pošilja nas, da vam sporočimo, da imate na severu odkritosrčnih prijateljev, ki so vam vedno pripravljeni pomagati. (Viharno odobranje.) Tudi na severu imamo še boj za osamosvojitve naroda in imamo kulturni boj za šolo in učitelstvo. In kjer ga imamo, ni nič manj ljut, nego pri vas.

Vemo, da so naši bratje po slovanskih deželah še brez mnogo nepotrebnih šol, zato smo pripravljene Vas v boju za nje podpirati (Odobranje.) Želimo vam, da dobite čim prej te šole in sicer take šole, kakršne je zahteval naš slavni pedagog *Komenský*.

Ljut bo boj zanje, zakaj znano nam je kako se zatira slovenski narod na Koroškem, ker se mu noče dati materinskih šol.

Toda trden in jeklen mora biti boj za svobodo naroda in v tem oziru naj vam bodeta v zgled naša *Rabliček* in *Havliček*.

Čudim se, da ni na Slovenskem meščanskih šol. Te šole so one, ki so na Češkem tako visoko dvignile naše trgovce in obrtnike. Za svojo prosveto se imajo ti zahvaliti le tem šolam, zato vam želim največ kar mogoče v borbi za to šolstvo, ki ga sigurno povzdignejo kar najvišje.

Gospodarska podlaga narodu je meščansko šolstvo in ono je podlaga tudi višjemu šolstvu.

In te visoke šole vam želim kar najbolj in v tem imenu tudi zaključujem: Na zdar! (Burne ovacije češkemu narodu, dolgočasno ploskanje.)

Nato je pozdravil v presrečnih besedah učitelstvo v imenu primorskih nadzornikov g. okr. šolski nadzornik

Ivan Nekerman:

Velecenjene tovarišice in tovariši! Zahvaljujem se najprej g. predsedniku, da mi je izkazal posebno čast ter me je prišel osebno vabiti k zborovanju. Istotako mu izrekam zahvalo na prijaznem pozdravu in krasnih besedah, s katerimi je pozdravil navzočega tov. nadzornika iz Sežane, g. *Kanteta* in mene — že na zborovanju delegacije.

Čeprav me ne bil prišel g. predsednik vabiti k zborovanju, si štejem v dolžnost, da se udeležim učiteljske skupščine (burno odobranje) kadarkoli zboruje ta v bližini, in to tembolj, če zboruje v Trstu. (Ploskanje.)

Mi — nadzorniki — pozdravljamo vaš boj, ki mora privedi do zmage, zakaj ta boj, je plemenit boj in naša dolžnost je, da vas podpiramo! (Viharno in dolgočasno odobranje.)

Niso prazne besede, kar izvajam: Nadzorniki smo izšli iz vaših vrst, ostali smo v vaših vrstah in ostati hočemo v vaših vrstah! (Bučno odobranje.)

Zato dobro poznamo delo, stremljenje in težnje učiteljev in smo zato tudi na strani istih, katerih blage namene hočemo tudi podpirati, kolikor nam dopuščajo skromne moči.

Vaš uspeh je naš uspeh; razlike med nekdanj in sedaj — ni!

Tržaško učitelstvo je v tem oziru svobodno, želim pa, da se ta svoboda razširi na vse učitelstvo. (Odobranje.)

In to se bo tudi zgodilo, to nam jamči „Zaveza“. To nam jamčijo njeni plemeniti cilji, njena stremjenja za višjo omiko in izobrazbo učitelstva in učiteljskega naraščanja, za napredek in povzdigo ljudskega šolstva. Zavezina načela mora odobravati vsakdo, ne samo pripadnik — prijatelj, ampak tudi neprijatelj. — Zavezin boj se vrši v mejah dostojnosti, v mejah obzirnosti; zato ni dvoma, da tak način bojevanja mora voditi do uspeha, do končne zmage.

Zato prinašam v imenu nadzornikov priskrbeno pozdrave Zavezi in kličem: „Slava Zavezi!“ (Viharno odobranje. Govorniku so se prirejale dolgočasne, presrečne ovacije.)

Istodobno pa prosim, naj poda tudi cenjeno učitelstvo okr. šolskim nadzornikom do brotno roko v podpiranju njih stremljenj; zakaj uspeh učiteljev je tudi uspeh nadzornikov in obratno, zategadelj podajmo svojo pomoč drug drugemu v dosego vzvišenih ciljev.

Da so uspehi dosegljivi, nas poučuje sedanje razmerje tržaškega učitelstva, ki nikakor ni več uklenjeno v verige suženjstva, lahko se trdi: učitelj v Trstu je svobodnejši, kakor drugje. Želim, da bi se še tu in povsod drugod razmere izboljšale, da bi bilo učitelstvo vsaj primerno zadovoljeno v svojem težavnem poklicu in da bi učitelji vseh dežel v gmetnem in duševnem oziru dospeli do vrhunca, da bi postali vsi enaki med enakimi. (Ploskanje.)

Da je to v dosegljivem času dosegljivo naj nam jamči vztrajno, neumorno in neustrašno delovanje „Zaveze“, kateri veljaj moj iskreno presrečni pozdrav v mojem in slovanskih okr. šolskih nadzornikov. Primorja: „*Slava Zavezi!*“

V češkem jeziku je nato pozdravil zborovalec učitelj in tajnik „Zemského Ustředního Spolku Jednot Učiteljských v Kral. Českém“, tajnik Zveze Slovanskega učitelstva v Avstriji, tovariš

Bohdan Skála:

Drage sestre in bratje! Prinašam bratovski pozdrav od Češke Zveze in vam želim najlepših uspehov pri vašem delu. (Živelj Čehi! — Viharne ovacije obema češkima zastopnikoma.)

Nisem prvič med vami, ampak z radostjo se spominjam krasnih dni zborovanja v *Radovljici* in onega v naši slovanski zlati *Pragi*.

In danes nas sprejemate zopet tu na obali Adrije v svojo sredo. Hvala vam! Upam pa, da to ni zadnjikrat, temveč da se snidemo zopet in zopet na posvetovanja — tako dolgo, da dosežemo enkrat svoj cilj. (Odobranje in pritrjevanje.)

Kakor Vi, tako bojujemo tudi mi boj proti sovražnikom napredka in prosvete ljudstva proti tiranom naroda.

Dvema sovražnikoma smo napovedovali brezobziren boj, to sta klerikalizem in birokratizem — poguba ljudstva. (Bučno odobranje.)

Zato brezobziren boj proti njima, boj, ki nam prinese zmago in svobodo naroda. (Odobranje.)

Če vas zapusti vse, niste sami, ker na severu pri svojih bratih najdete vedno podpore in pomoči. Niste sami; na severu imate brate, ki simpatizirajo z vami: „Vaš boj,“ je naš boj! (Viharno pritrjevanje.)

Združimo se in v boj proti skupnemu sovražniku!

Gosp. dr. *Rybař* je omenjal poprej, da pride dan, ko nas s tega mesta pozdravi tržaški župan. In to ni nikaka utopija, če boste vztrajali v boju, ki ga bojujete sedaj s takim navdušenjem.

Tudi *Praga* je imela isti boj in danes je ta boj izvojevan. To, kar se nam je zdelo

pred 50 leti še utopija, to je danes resnično: *Praga* je češka! (Burno ploskanje.)

In tudi *Trst* mora postati slovenski, ker kamor učitelstvo zanaša svobodo, tam je zmaga gotova!

Zatorej v boj za učitelstvo in s tem za razvoj in napredek slovenskega naroda.

V tem znamenju kličem: Živio!
(Ovacije in pritrjevanje govorniku.)

Referati.

Nato so prišla poročila referentov, katerih referate itak v popolnosti prineso naši listi, t. j. „Učit. Tov.“ in „Popotnik“, deloma se pa priobčijo v letopisu Šolske Maticice.

1. Prvi je referiral c. kr. ravnatelj *Henrik Schreiner* o temi:

Delo kot vzgojno sredstvo, šole delavnice in Mannhemski sistem.

„Edinost“ piše ob tej priliki: „En glas je bil, da je g. ravnatelj *Schreiner* poleg profesorja *Ilešiča* najboljši slovenski predavatelj.“

Oeno in podrobno kritiko referata opuščamo, ker se je v kratkih besedah sploh nemogoče primerno in dostojno izraziti o referatu; pač pa nam bo dana prilika v to, ko g. ravnatelj objavi svoje delo o tem — kakor nam je obljubil.

Mojsrsko izvedbo vsakega dela, ki se ga je še on lotil, pa moramo že danes priznati.

2. Drugi je referiral tov. *Ferdo pl. Kleinmayr* o temi:

Slovansko šolstvo v Trstu.

Da bo referat dovršen z vso popolnostjo, to smo vedeli že vnaprej, zakaj zato nam je bila porok izredna agilnost predavateljeva, katerega sotrudištvu vidimo na vseh poljih našega stanovskega dela.

Globoko zamišljen in temeljito sestavljen referat priobčimo doslovno.

Toda to povemo že danes, da tega efekta, kakor ga je napravil referat na skupščini, ko je predavatelj pozoroval statistične številčne podatke na podlagi diagramov — ne bo napravil tiskan referat.

Živa, temperamentna beseda predavateljeva nam je podala sliko bojev tržaškega slovanskega šolstva in nam predočila njega sedanjí položaj.

3. Tretji je referiral tov. *Ignacij Šijanec* o temi:

Kako deluje moderna šola za telesni razvoj mladine.

O pomenu tega važnega referata smo že zadnjič govorili in izpredvideli smo, da so bile vse naše napovedbe resnične.

Sprejele so se k referatu sledeče resolucije:

1. Učitelstvo, združeno v Zavezi avstr. jugoslov. učit. društev, priznava delovanje moderne šole za splošno telesnega razvoja mladine in se strinja s tem delovanjem, zlasti ker goji moderna šola pridno vaje in igre, pri katerih je dosti gibanja in premikanja, ker pospešuje po možnosti koristne športe, kakor drsanje, sankanje, deluje proti kajenju ker pospešuje snago ter skrbi za pravilno telesno prehrano otrok itd.

2. Zeleti je, da se tudi naša šola uvrsti med moderne šole; zato naj se uvede tudi pri nas telovadba za deklice obligatno in pomnože ure za tel. vaje.

3. Povsod naj se postavljajo higienično, moderno urejene šole.

4. Ureditve učnega časa naj se uredi v smislu moderne šole. Po možnosti naj se uvede nerazdeljen — predpoldanski pouk; kjer je prilika, naj se ustanove šolske kuhinje.

5. Šolske oblasti naj čimprej preskrbe, da dobe šole šolske zdravnike!

Stremljenja sedanjosti.

Z ozirom na posamezna aktualna vprašanja, pri katerih je prizadeto tudi učitelstvo, je nam bilo fiksirati v posameznih slučajih svoje stališče in so bile sprejete na predlog tovariša *Gangla* sledeče resolucije:

1. Službena pragmatika učitelstva naj se izvede v soglasju z državnim okvirnim zakonom.

Zaveza se izreka v tem oziru popolnoma solidarno z organizacijo češkega naprednega učitelstva in se pridružuje njega akciji v svrhu čim hitrejšie rešitve tega vprašanja.

2. Komisiji za reformo drž. uprave prijavlja Zaveza prošnjo, naj se pomnoži z zastopniki učitelstva, ki jih izbere iz števila tistih, katere določi Zaveza.

3. Zaveza naproša poklicane faktorje, naj se zavzameo za to, da se načrt novega bramb-

nega zakona izpremeni v toliko, da bodo absolventi učiteljskih enakih absolventom srednjih šol.

4. Zaveza se pridružuje akciji organizacij vsega češkega učiteljskega, ki hoče pridobiti učiteljsku pravico do polovične vožnje na železnicah.

5. Uvažujoč velik vpliv meščanskih šol za povzdigo zlasti srednjih slojev naroda, pozivlja Zaveza poklicane činitele, naj ustanavljajo po slovanskih deželah slovenske meščanske šole.

6. Ker imamo do zborovanja Zaveze slovanskega učiteljskega v Avstriji v Krakovem samo še kratko dobo enega meseca, ker referati za to zborovanje še niso določeni in ker je torej temeljita priprava in častna udeležba ob takih razmerah izključena, nasvetuje Zaveza, naj se omenjeno zborovanje letos ne vrši.

Poučni izleti.

V ponedeljek popoldne in v torek, 6. junija, so si udeleženci zborovanja ogledali konjsko dirko v *Rocolu*, deloma so se peljali z vzpenjačo na *Opčine*, deloma so si ogledali prstoluko, *Lloydov arsenal*, muzeje, akvarij in druge znamenitosti v mestu samem.

Po napornem delu dveh dni je torej prišel poučno-zabavni del zborovanja, in moramo reči, da so morebiti ta poučna ogledovanja skoro enako vredna za učitelstvo kakor zborovanja sama.

Za vse te krasno uspele izlete, kakor tudi za krasno uspelo zborovanje samo, gre pa v prvi vrsti priznanje in zasluga veliki požrtvovalnosti tržaških kolegov in kolegij.

Živelj tržaško učitelstvo in naše najmočnejše „Tržaško učiteljsko društvo!“

Odmev našega zborovanja po domovini.

Eno zavest imamo: Napredna slovanska javnost je z nami in slovansko napredno mnenje je na naši strani!

Vsi slovenski napredni dnevniki so prinesli poročila o našem zborovanju. Že pred zborovanjem so prinesli pozdravne uvodne članke slovenskemu naprednemu učitelstvu.

In to je moralen uspeh, ki smo ga v prejšnjem času pogrešali.

Danes se slovanska napredna javnost zaveda našega pomena in našega dela in nas podpira s tem, da seznanja slovensko ljudstvo z našimi stremljenji in z našim delom.

Toda še večji uspeh smo dosegli v čeških listih, zakaj glas našega zborovanja je odmeval tudi po njih. Češki listi so prinesli nekateri daljša, nekateri krajša poročila o našem zborovanju, v katerih se simpatično izražajo o delu slovanskega naprednega učiteljskega.

Predvsem pa moramo izmed vseh rezultatov letošnjega zborovanja poudarjati to, da je postala ravno letos vez med češkim in slovenskim naprednim učitelstvom tako tesna, da je ni moči več, ki bi jo razdružila in ne bo dolgo več tega, ko bo slovensko in češko napredno učitelstvo tesno korakalo skupno.

Mi vidimo realizacijo ideje slovanske vzajemnosti v tesni združitvi posameznih stanov med seboj in v skupnem boju za interese stanu; z našim povzdigi slovanskega učiteljskega in povzdigi slovanskega šolstva.

Ne korakamo po idealnih potih našega slovanskega združenja, temveč stopamo po realni poti naše slovanske solidarnosti tam in tako, kjer nam je to solidarnost najlaglje realizovati.

Smotri naše slovanske solidarnosti so nam realni in jih vidimo v svojem poklicu!

In ravno s češkim učitelstvom je potrebno, da se družijo slovensko učitelstvo, zakaj kje bolj kakor pri Čehih je razvit temelj bodočnosti našega stanu in temelj slovanskega šolstva.

Ne sramujemo se povedati, da nam je ravno češko učitelstvo in šolstvo zgled in posnemanje, kako delovati, da priborimo narodu zagotovljenost eksistence.

Danes zajemamo mi pogoje za razvoj našega stanu in šolstva večinoma iz nemške literature, toda kmalu nas bo moral prebuditi klic: *K Čehom!* Tam iščite podlage za samostojni razvoj stanu in šole!

Da nam je pot tja široko odprta, nam pričajte nebrojni pozdravi, ki so nam došli na letošnje zborovanje ravno od te strani.

En glas pa odmeva iz vseh teh pozdravov: Pospeševanje učenja češkega jezika med slovenskim učiteljstvom in nato tesna duševna združitev s češkim učiteljstvom!

S tem klicem zaključujemo poročilo o znamenitem letošnjem zborovanju naprednega slovenskega učiteljstva v Trstu in priobčujemo še pismene in krzjavne pozdrave, ki so došli na zborovanje iz najrazličnejših krajev naše slovanske domovine.

Brzjavni in pismeni pozdravi.

Ajdovščina. Župan Troha in učitelj Bratina: Vrlim našim pionirjem prosvete želimo obilega uspeha.

Bрно. Župan, Karel Mrazek: Ustredni spolek jednot učiteljských na Moravě, tiskne jihoslovanským bratrům učitelům upřímně pravici a přeje skupščině a zborovanji vašemu a všem snaham vašim všeho zdaru: Živili!

Dunaj. Jednota českého učitelstva v Dolních Rakousích:

Předsednictvu Zaveze avstrijských jugoslovanských učiteljských družstev v Terstu.

Předsednictvo „Jednoty českého učitelstva dolnorakouského ve Vídni“ zasílá Vám, milení bratři, kteří jste se sešli v tak důležité pro Vás době, neupřímnější pozdrav všeho svého členstva.

Buďte ujištěni, že citíme vřele s Vámi. Mamé společné nepřátele: germanisaci a klerikalism, oba stejně nebezpečné a stejně silné; dovedeme oceniti úsilí, s jakým musíte odrážeti tyto dva nepřátele humanity a pokroku, kterých jste nositeli.

V těžkém Vašem boji provázají Vás naše sympatie, vítězství Vaše naplní i nás vřelou radostí.

Jednání Vašemu i veškeré práci přejeme plného zdaru!

Jan L u d v í č e k, Josef P i l a t, předseda. jednatel.

Chrudim. Šustr: Přeji splnění vašich tužeb: Na zdar! Vivat pokrok, pereat klerikalism. Živili Slaveni!

Jankovice p. Holešov (Morava). Hajný:

P. t. vodstvu Zaveze avstr. jugosl. učiteljských družstev Trst, Narodni Dom.

Slovenskému pokrovovému učitelstvu, shromážděnému na XXIII. gl. skupščině Zaveze, posílám nejsrdečnější bratrský pozdrav. Moje choroba se zhoršila a proto nemohu se súčastníh osobně dnešní skupščině, duchem však jsem mezi Vámi a přeji Vašemu jednání plného zdaru. Jen mužně v před a vytrvejte! Osvetou k svobodě!

Jaromerice. Za jednotu učiteljev meščanských škol na Moravském — Josip Moučka:

Draží přátelé: V těchto slavnostních dnech obračejí se k Vám zraky veškerého učitelstva českého, které s napětím sleduje každý krok Vašeho zapasu a raduje se s Vámi z vykonané práce.

Také učitelstvo měšťanských škol na Moravě, soustředěné v Zemské jednotě, posílá Vám svůj pozdrav.

Vy na jihu, my na severu pracujeme o jednom velikém díle. Budoucí věky pohlížejí na naše ruce rozsévající. Chceme vychovati silný rod svobodného lidu slovanského, který by jako rovný mezi rovnými stál v řadě ostatních kulturních národů a veškeré dary slovanského ducha a slovanského srdce mohl rozvinouti k obohacení a štěstí lidstva.

Co jsou všechny překážky proti neodolatelné moci života? Co jest proti světlu ducha všechna tma, která se na nás valí? Zvítězíme!

Josef M o u č k a, předseda.

Kral. Vinohradý. Předsedník exekutive nar. radikalnega dijaštva — Šemrov: Narodno radikalno dijaštvo spremlja vaša stremljenja za napredek naroda in neodvisnost učiteljstva.

Kamnik. Ljubljanski izobraževalni klub: Zavednemu našemu učitelstvu želimo mnogo uspehov!

Ljubljana. Ivan Hribar: Jugoslovanskemu naprednemu učitelstvu v borbi za svoja prava moje iskrene pozdrave!

Ljubljana. Dr. Fran Novak: Zadržan se osobno udeležiti, pozdravljam častito skupščino, želeč obilo uspehov idealnemu stremljenju narodno naprednega učiteljstva.

Ljubljana. „Jutro“: „Jutro“ pozdravlja skupščino naprednih slovenskih učiteljev, nosi-

teljev prosvete in jim kliče: ne vdajte se, neustrašeno naprej k zmagi!

Stari Trg. Ferdo Wigele: Zadržan se udeležiti, sem v duhu z Vami. Pogumno naprej! Od boja do zmage!

Slovenji Gradec. Slovenjegrajsko učiteljsko društvo: V boju za naše pravice neustrašeno naprej, da nam zasije boljša bodočnost!

Sv. Anton. Josip Valentič, tov. poslanec: Slavni zbor!

Dasi mi je Trst blizu, vendar morem le v duhu stisniti roke zvestim tovarišem, ki vztrajajo v najvzvišenejših idejah za napredek in svobodo. Ostati moram te dneve tu v Istri na političnih shodih, kjer bijemo — istočasno z Vami — ljut boj za narodni naš obstanek.

Sedanje Vaše in naše delo odpri milemu našemu narodu najlepšo bodočnost! Zato pa: Vsi neustrašeno naprej in navzgor v skorajšno dosego vzvišenega smotra! Vaš

Josip V a l e n t i č, tovariš-poslanec.

Trst. Akad. fer. društvo „Balkan“ — Ivan Marija Čok:

Velespoštovani gospod predsednik skupščine „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Trstu.

V plemeniti skrbi za spopolnjenje lastne organizacije in za razmotrivanje raznih strokovnih vprašanj se je sestala Vaša „Zaveza jugosl. učiteljstva“ letos k svoji redni skupščini v največjem slovenskem mestu.

K obilim pozdravom ob tej priliki naj bo dovoljeno, da pridružimo svoj pozdrav in vam izrazi svoje simpatije tudi tržaška slovanska akademična mladina.

Slovenska visokošolska mladina našega časa je pokazala, da se zaveda naloge, ki jo nalaga narodna dolžnost v kulturnem pogledu. Dvigati hočemo kulturno svoj narod do one višine, na kateri stoje danes večji, srenejši narodi.

V tem stremljenju slov. akad. mladine pa se srečujejo njeni cilji z nalogo učiteljstva. Je to ona vez, ki nas druži k skupnemu delu.

In baš mi tržaški slov. visokošolci smo dokazali, da nam je ta vez draga, in skušali smo jo skriti in utrditi s tem, da smo se na kulturnem delovanju za narod združili s slovenskim narodnim učiteljstvom tržaškim.

Naj bi ta vez združila po celi Sloveniji učiteljsko in akademično mladino k nemu delu za en cilj: za kulturni napredek našega naroda.

Srčno obžaljujemo, da ne moremo slavne skupščine pri zborovanju pozdraviti, ker nas je deloma stanovska dolžnost odpoklicala v tuje kraje, a deloma nas narodna dolžnost v tej volilni dobi kliče na bojišče, dovolite, velespoštovani gospod predsednik, da vam tem potom v imenu slovenske tržaške akademične mladine kakor tudi v svojem sporočam najiskrenejše pozdrave na naši zemlji ter odkrito željo, naj bi Vaše zborovanje obrodilo obilo sadu.

Z odličnim spoštovanjem za slov. akad. fer. društvo „Balkan“

Ivan Marija Č o k.

Tolmin. Andrej Vrtovec: Zborujoči parlament značajnih in neustrašljivih učiteljev in učiteljic ter vašo napredno idejo iskreno pozdravljam.

Vel. Kunčice. Ustredni spolek českého učitelstva ve Slezsku:

Nemohouce se osobně Vaší skupštiny súčastniti, dlíme duchem mezi Vámi!

Beřeme vřelou účast na pracích Vašich a přejeme počinání Vašemu plnému zdaru, neboť úspěch Váš jest i úspěchem našim.

Jsmě si plně vědomi přetěžkého postavení Vašeho, neboť jak Vy, draží bratři. Jste strážci Slovanstva na jihu, tak my na severu.

Přijměte upřímně pozdravy slezského učitelstva!

Josef Z a j í e, Gabriel S t a l m a c h, jednatel. předseda.

Zagreb. Savez hrvatskih učiteljskih družstava: Skupščino srdačno pozdravlja in želi složan in uspešan rad u korist jugoslovanskega učiteljstva.

Iz ptujsko-ormoškega okraja.

Volilna borba je glede srditosti in posluževanja najnižjih sredstev na klerikalni strani doseglja v našem okraju vrhunec. Ljudstvo samo se je na impozantnih javnih shodih izreklo za svojega dosedanjega poslanca dr. Miroslava Ploja, senatnega predsednika na Dunaju, ki se mu ima zahvaliti za stotisoče

kron podpor vsako leto. Koroščeva »Kmečka zveza« pa je pri zaprtih vratih na zaupnem shodu vsilila za kandidata nesposobnega Brenčiča. Ker klerikalci ne morejo svojega kandidata priporočati s poštenimi sredstvi, pa napadajo tembolj svoje nasprotnike. Sploh bi Brenčič sijajno pogorel, da bi ne imel agitatorjev iz Maribora, znanega dr. Hohnjeca in Pušenjaka, ki najbolj udriha po učiteljih, da si je sam učiteljski sin. Le pritisk iz cerkve in grožnja z večno pogubo je spravila Brenčiča do ožje volitve.

V volilnem boju »Straža« in »Sl. Gospodar« najbolj napadata dijake in učitelje. V 67. šte. »Straža« piše: »Kaj je neki Ploj obljubil liberalnim učiteljem, se radovedno vprašujemo, ko opazujemo, kako silno agitirajo zanj, delijo njegove letake in lepake ter si zanj pete in jezike brusijo. Račun za trud liberalnih učiteljev za Ploja pa bi naj menda plačalo ljudstvo. Sumljiv je vsak kandidat, za katerega gre v boj liberalno učiteljstvo, ki je zoper spremembo šole tako, da bi bila šola kmetu bolj koristna kakor je zdaj; liberalno učiteljstvo je tudi zoper versko vzgojo, a hoče vedno večje plače.«

»Ploj se ne bo smel potegovati za to, da bi se verouk ohranil v šoli, ker mu liberalci, ki ga zdaj kandidirajo, tega ne bodo dovolili, ker hočejo oni imeti pri vas francoske razmere, da se v šoli še beseda Bog ne sme imenovati in tudi v nobeni šolski knjigi ne tiskati.«

»Liberalni učitelji so zoper spremembo šole kmetom v korist in Ploj bo moral z njimi držati. Zato vsak kmet, ki voli Ploja dela sam sebi škodo, ker je Ploj kandidat liberalnih učiteljev.« — »Straža« imenuje v isti številki učitelje »nemškutarske in liberalne zgagarje« in jim daje še druge »lepe« priimke.

Nič manj nesramen ni »Slov. Gospodar«. V št. 26. piše: »Liberalni učitelji niso takoj ugovarjali, ko so njihovi nemški tovariši pisali, da so slovenski mladeniči posvinjili kmetijsko šolo. Noben mladenič, ki drži kaj na svojo čast, ne bo šel volit in agitirat za kandidata svojih sramotilcev, liberalnih učiteljev.«

Dovolj bodi! Že zaradi navedenega mora vskipeti kri vsakemu učitelju, ki še kaj drži na svojo čast in ugled učiteljskega stanu! Tovariši učitelji v ptujsko-ormoškem okraju! Odgovorite vsi na tako nesramne in neresnične napade klerikalnih listov s tem, da pomagate poštenemu in treznemu kmetiškemu ljudstvu do njegovega najboljšega zastopnika. Napnite vse sile, da pri ožji volitvi v terek zmaga dr. Ploj. Žrtvujte še par dni za delo in agitacijo za najvplivnejšega slovenskega poslanca; med ljudstvo v zadnjih dneh, od hiše do hiše, od volilca do volilca! Prišlo bo te dni vse poldno volilnih agitatorjev. Vas ljudstvo pozna in vam gotovo bolj zaupa kot vsiljivim tujim huj-skačem. Pripredite zadnje večere prijateljske sestanke in pogovore z volilci in razložite, kaka izguba jim preti, če pade dr. Ploj.

Tovariši-učitelji, ne pozabite, da se prihodnji terek odloči, ali tudi na Štajerskem pade zadnji, najvplivnejši zagovornik poštenega napredka in ali tudi tam zavladala črna tema nazadnjaštva.

Nad Vami še ne visi Damoklejev meč klerikalne strahovlade dež. šolskega sveta, zato vam roke pri delu še niso zvezane. Premislite važnost prihodnjega torka in uravnajte po tem svoje korake! Od Vašega dela je veliko odvisno!

Stoletna pratika, stoletna prakтика in milijoni.

Napisal Pet. Loparnik, učitelj na Polzeli.

Tri jako različne reči, ni res! Mnogo nas je, ki imamo milijon skrbi, želji, upov, nad. Ni pa menda nobene slovenskega učitelja in nobene slovenske učiteljice, ki bi mu delali lastni vrednostni milijoni preglavico.

Na binkoštno nedeljo nas je vozil po sinjem Jadranskem morju krasen parnik »Split«. Kako so nam segale v dušo slovenske narodne pesmi ob pogledu na slovensko obrežje morja! Videli smo tudi v tem slov. obrežju kot kako rakirano prostor, odkoder so dobivali Tržačani kamenje, da so zasuli precejšnji del morja.

Nehote mi pride ob tem pogledu na misel, bi li zamoglo slovensko učiteljstvo s svojo borno plačico zasuti ta del morja, ne da bi se ugonobilo? Da, možno je, toda večletne praktike bi bilo treba!

Ker pa, cenjene tovarišice in dragi tovariši, ne bomo morja z eventualnimi prihranki zasipavali — naši sosedje Lahi bi znali potem tam žlahtno rudo kopati — oklenimo se raje stoletne pratike, združimo to s stoletno praktiko in kot stoletni sad našega delovanja bodo zrasli iz neznanega semena v prid našim stanovskim potomcem — milijoni.

Evo dokaza! Mislim na štajersko slovensko učiteljstvo. Skoro gotovo je, da se naše plače izboljšajo že to leto, četudi samo majenkostno. Pri tej redki priliki bo gotovo vsaka slovenska učiteljica, vsak slovenski učitelj pripravljen darovati 10 K za ustanovo v prid našim stanovskim potomcem. Deset takih deležev bi skupaj tvorilo glavnico 100 K.

Ako naložimo to glavnico v naši »Učiteljski zadrugi«, ki bi jo obrestovala po 5% in vsakoletne obresti pripisala h glavnici, bi se ta v 14. letih podvojila. Po preteku 100 let pa bi iz prvotnih 100 K narasla glav-nica znašala na omenjeni način 14.111 K (štirinajsttisoč 111 K). Ker pa nas je na Štajerskem kakih 800 slovenskih učiteljev in učiteljic, bi lahko naložili pri »Učit. zadrugi« glavnico 8000 K, ki bi po preteku 100 let narasla na 1,128.880 K (en milijon stoosemindvajset tisoč in 800 K.)

Bez dvoma bi ta zgled posnemalo tudi izvenštajersko slovensko učiteljstvo. Tako bi imelo slovensko učiteljstvo po preteku 100 let na razpolago lepe milijone, in marsikateri stanovski potomec bo s solzami hvaležnosti blagroval svoje prednike pred 100 leti.

Predlagam s tem cenjenim tovarišicam in dragim tovarišem te svoje misli v pretres in otvarjam obenem o tej zadevi debato.

Učiteljski razkol v Istri.

Na binkoštno nedeljo se je vršilo v Pazinu letno zborovanje hrvaškega učiteljskega društva za Istro: Narodna prosvjeta.

Dosedanji društveni odbor je bil po večini katoliškega prepričanja, kar liberalnim udom društva ni dalo miru, da so se skoz leto dni pripravljali, kako bi izbrali liberalni odbor. Z ozirom na to je stari odbor po želji liberalnih društvenikov postavil na dnevni red: Naša organizacija. K tej točki je predsednik Bačić predlagal: Hrvaško učiteljsko društvo — Narodna prosvjeta — se ima v svojem delovanju držati načel katoliške cerkve. To je zadelo v srčenovo gnezdo. Nadučitelj Rajčić iz Opatije se je temu strastno protivil in predlagal ob burnem aplavzu liberalnih zborovalcev, da se preide na dnevni red preko predloga Bačićevega, ker se je hrvaški učiteljstvo uže do sedaj ravnalo po načelih, izraženih v predlogih. Glasovanje v tem oziru bi po njegovem mnenju bilo razžaljenje učiteljstva. To je res dokaz značajnosti. Če človek noče glasovati za svoje prepričanje! Vsed tega je zapustil med grobnim molkom prisotnih predsednik Bačić dvorano ter rekel: med vami ni več mesta zame. Odstop njegov je vplival konsternirano na protivnike. Somišljeniki njegovi so potem prisostvovali razpravam le pasivno. V novi odbor je bil izbran kot predsednik nadučitelj v Roču Licul, ki bo pa moral v kratkem narediti prostor predsedniku liberalnih nazorov. Med ostalimi odborniki so nekateri v verskem oziru indiferentni, nekateri pa trdijo, da je razum in srce „njihov Bog.“ Pa tudi taki, ki Boga šele iščejo! Lepa družba! Zato nam je odbor: Licul, kot predsednik, z enim Brgičem, Medvedičem in Šepičem velika uganjka!

Po dokončanem zborovanju se je šel takoj pripravljati odbor za osnovanje novega učiteljskega društva za Hrvate in Slovence v Istri s katoliškim programom.

Tako poroča „Slovenec“ o tem pojavu in prodiranju napredne misli med istrsko učiteljstvo. — Boj hinavščini! — Mi smo o tem dogodku dobili takoj še na Zavezinem zborovanju v Trstu poročilo. Za danes

ne komentiramo ničesar, povemo pa, da bo „Slovenec“ že v kratkem doživel v tem oziru še večje presenečenje!

Krik ne straši poštenjakov in nas tudi ne bo oviral pri našem stanovskem delu! Živelo zavedno učiteljstvo v Istri!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo ima svoj redni občni zbor v sredo 21. junija t. l. ob 1/2 12. uri dopoldne v šoli na Toplicah z navadnim dnevnim redom. Za skupno kosilo naj se javijo udeležniki do 20. t. m. pri tč. predsedniku.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri. Ker se je približal čas cepljenja koz, naznanjam cenjenim tovarišicam in tovarišem sledeče: Št. 735.

Č. kr. okrajni šolski svet

Koper, 4. maja 1911.

Slavno „Slovensko učiteljsko društvo“ v Dolini.

Reševanje Vašo vlogo z dne 28. decembra 1910 naznanja se vsled dopisa tukajšnjega c. kr. okrajnega glavarstva sledeče:

Ni mogoče ugoditi želji, da bi se vršilo cepljenje kozic na vseh šolah s poldnevnom poukom predpoldne, a revizija popoldne, ker se morajo predstaviti zdravniku iz principijelnih razlogov vsi otroci toliko pri cepljenju kakor tudi pri reviziji in se ne more od njih zahtevati, da pridejo dvakrat v šolo.

Da se moti vedni pouk na takih dnevih, posebno na šolah, ki imajo mnogo obiskovalcev, se priznava, ali ni mogoče od pomoči.

Glede druge želje, naj bi se namreč vršilo cepljenje le med šolskim poukom in ne prej in tudi ne pozneje, pozove glavarstvo dotične zdravnike, naj uvažujejo to željo po mogočnosti. Glede na to pa, da ima zdravnik poleg cepljenja še druga važna opravila ter mu ni mogoče samo za cepljenje na eni šoli izgubiti en popoldan in z ozirom na to, da niso dnevi cepljenja ne za učitelja in niti za učence nikako obteženje, je podpisani mnenja, da je vodstvu šole prav lahko predložiti dobo pouka.

Predsednik: Polley I. r.

Toliko v naznanje in ravnanje s tovariškimi pozdravom

Ant. Urbančič, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v 6. svoji številki to vsebino: 1. Cvetko Gorjančev: Bajka. Pesem. — 2. J. C.: Po jagode! Vinjeta. — 3. Ivo Trošt: Pirhi in pitki. Povest s podobo. — 4. Cvetko Gorjančev: Čmrlj. Pesem. — 5. Van Rado: Gosenci. Basen. — 6. Ivo Trošt: Jero pri Preserju. Pripovedka. — 7. Cvetko Gorjančev: Metuljček. Pesem. — 8. Lad. O.: Josip Jurčič. Opis z dvema podobama. — 9. Drag. Humek: Majka priroda pripoveduje. Bajka s petimi podobami. — 10. Cvetko Gorjančev: Dedek je odklenil skrinjo. Pesem. — 11. K. Andrejev: Srednja pot. Legenda. — 12. K. Andrejev: Kastor. Basen. — 13. S. P.: Franci in Lida. Pesem s podobo. — 14. K. Andrejev: Vrbov kol. Basen. — 15. M. V. Brezovnik: Sovraštvu med živalmi. Poučni spis. — 16. Nike-Palnak: Malička, ki je ljubila solnce. Povest. — 17. Cvetko Gorjančev: Pesemca o maku. Pesem. — 18. Pouk in zabava: Drag. Humek: Konjček. — Rešitev. — Srečen dedič. — S pisemsko znamko se je zadušila. — Človek, ki tehta 303 kilograme. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Slovenskim knjigarnam in založnikom. „Društvo Tolstovskega Muzeja“, ki mu je predsednik najboljši biograf Tolstega, Iv. Pavel Birjukov, zbira prevode del velikega pokojnika, spise in članke o njem. Preko dr. Dušana Makovickega, zdravnika in zadnjega spremljevalca Leva Tolstega, se obrača tudi do slovenskih knjigarn in založnikov, naj bi za imenovani Muzej darovali po en eksemplar v slovensko prevedenih del Tolstega, oziroma po en eksemplar listov in časnikov, kjer se je pisalo o Tolstem, zlasti ob njegovi smrti (novembra 1910). „Matica Slovenska“ prosi p. n. slovenske knjigarne in založnike, da bi blagovolili ugoditi tej želji in dotične eksemplare svojih založnin poslati njej v Ljubljano.

Politiški pregled.

* Za ljudske šole izdaja avstrijska država 8,282.270 kron na leto. To je 34/100 odstotka vseh državnih dohodkov. Od vsake davčne krone odpade 1/3 vinarja za ljudsko šolstvo. In še to gre večinoma za nemške šole v nemških krajih, ki so namenjene otrokom oficirjev in uradnikov nemške narodnosti, ki jih vlada pošilja v nemške kraje. — Dve tretjini vseh ljudskih šol v Avstriji so enorazredne in dvorazredne, torej popolnoma nezadostne šole. Še 1.1900 je bilo v Avstriji več kakor 5 milijonov ljudi

nad šestim letom, ki niso znali ne čitati ne pisati. Vsako leto ostane po 200.000 za šolo doraslih otrok brez pouka.

* Za strokovne in nadaljevalne šole je država tekoče leto dovolila 1,998.850 K, t. j. za 204.650 kron manj kakor leta 1910., ker mora — varčevati! Samo za razstreljiva, za granate potrebuje vojna uprava letos 300.000 kron. Seveda z dovoljenjem klerikalnih poslancev.

* Zavarovanje življenja državni monopol. Dne 3. t. m. je italijanski minister poljedelstva in trgovine Nitti predložil poslanski zbornici zakonski načrt, po katerem se zavarovanje življenja uredi kot državni monopol ter se tako vzame iz rok privatnih podjetij.

* Na Portugalskem hoče vlada z vsemi sredstvi preprečiti čitanje najnovejše papeževe enciklike proti ločitvi cerkve od države. Listi, ki poročajo o njeni vsebini, se plenijo. Vlada je že sklenila odpraviti poslaništvo pri Vatikanu, kar bi bil prvi korak za ločitev.

* V Belgiji je sedaj na dnevnem redu reforma šolstva. Liberalci in socialni demokrati so seveda za svobodno šolo, čemur se klerikalci protivijo. V zbornici je prišlo do velikega tumulta, ki je onemogočil vsako redno razpravo.

* V varstvo šole pred klerikalnimi napadi. V Franciji je te dni predložilo ministrstvo posebno določbo, ki naj varuje francosko šolo pred raznimi klerikalnimi napadi. Po ločitvi cerkve od države so se namreč klerikalci vrgli na francosko šolo, hujkali so ljudstvo proti državni šoli, proti učiteljstvu in proti šolskim knjigam. Da zavaruje država svojo šolo pred klerikalnimi napadi, je ministrstvo predložilo zbornici sledečo določbo: Kazen 16 do 20 frankov, oziroma 6 dni do 2 mesecev zadene vsakega, ki bi z darovi, obljubami, z nasiljem in grožnjo, z zlorabo svojega družabnega stališča ali z drugimi sredstvi delal proti šolskim uradom in motil pravilni obisk in pouk javne državne šole. — Kakor se sliši, ne bo ta zakonska določba sprejeta v tej, ampak v mnogo strožji obliki, ker je država prisiljena braniti svojo vzgojo in šolo, svoje učiteljstvo in svoje mlade državljane pred klerikalnimi napadi. Pri današnjih razmerah bi bil podoben paragraf tudi v Avstriji, posebno na Slovenskem potreben, ker danes naša ljudska šola in naše učiteljstvo ni nikdar varno pred novimi klerikalnimi napadi.

Kranjske vesti.

—r— Okrajna učiteljska konferenca za litijski okraj ni bila po izčrpanem uradnem delu še nikdar tako žalostna nego je bila letošnja, ki se je vršila dne 7. junija t. l. v Višnji Gori. Amen zanjo je bilo že to, da smo jo morali preložiti v zadnjem trenutku. S tem smo nakopali vrlemu učiteljstvu iz Višnje Gore dokaj skrbi in dela, a mu plačali vse to z nehvaležnostjo; zakaj krasiti zborovalno sobo, skrbeti za banket itd. niso ravno prijetna dela. Posebno skrb za banket je nehvaležna! Ta se naj vbodoče opusti popolnoma; zakaj naša gmotna mizerija nam tega ne dovoljuje. Sicer pa nas še nekaj važnejšega odvraca od banketa in to je — medsebojna nezaupljivost. Bože mi, kam bomo zašli! V našem okraju izginja tovarištvo, kar bo imelo prejalislej zle posledice. Dotični, ki vodijo odprano akcijo, naj bi o tem razmišljali; zakaj naša organizacija od lepih besed ne more živeti in treba ji je tudi gmotne podpore, ki so se ji jeli odtegovati celo taki, ki imajo drugače radi polna usta zavednosti. Milo pa se zazdi človeku, ko vidi, da tovarišice nimajo nikakega smisla za svoje lastno društvo. In temu društvu je treba ravno sedaj največ podpore. Toda dovolj o tem. Poročilo g. nadzornika Lj. Styasnega je bilo stvarno in zanimivo. Hvala mu zanje! Zakaj neki je ostavil družbo tako hitro? Radi verjame, da mu je provzročila preložitve konference dokaj dela, radi verjame, da je bil utrujen, a zdi se nam kljub temu, da je moral biti še kak drug vzrok. Mimogrede omenjamo, da se je učiteljstvo čudilo, da ni bilo g. glavarja. Saj je tudi on do letos rad zahajal med nas! Smo se zamerili tudi njemu? Posebno zanimivo je bilo predavanje g. prof. Fr. Orožna. Njegovi berilni sestavki so z ozirom na današnje pedagoške zahteve klasične vrednosti. Ker se nam zdi, da prenavlja tov. Gangl svoja berila, ga opozarjamo tem potom na ravnokar omenjene berilne sestavke. Kakor je nam g. prof. zatrdil, so mu vseskar na razpolago. Škoda bi bilo zamuditi tako ugodno priliko! Trdimo, da bodo dali ravnokar omenjeni berilni sestavki Ganglovim berilom stalno vrednost. Torej, tov. Gangl, ne zamudite ugodne prilike in obrnite se do g. prof. Fr. Orožna v Ljubljani, če že nimate zbrane vse snovi. Pa če jo že tudi imate, ne prezrite zgoraj omenjenih berilnih sestavkov! Zavrzite rajši druge in sprejmite te; zakaj uverili se bodele sami, da bodo Vašim berilom samo v čast. Tako bo podan tudi lep prehod v berilo za ponavljalne šole, ki je zamišljeno precej v duhu

g. prof. Fr. Orožna. Poročilo tov. J. Poláka je bilo kratko. Vkljub temu je zbudilo živahen razgovor. Vanj so posegli tov. Liliya, Zajec, Andoljšek, Levstek in Blagajne. Glavni boj se je bil zaradi sklepanja pri računstvu. Obveljalo je načelo, da je sklep duša vsega računanja in zaraditega se ga naj goji v polnem obsegu. Poročilo knjižničnega odbora je bilo kratko in jedrnat. Vesela je vest, da se je bavilo učiteljstvo litijskega okraja to leto najbolj s pedagogiko. Volitve v knjižnični odbor so donesle izvolitev prejšnjega odbora, one v stalni odbor pa so se izpremenile v toliko, da je stopil na mesto odstopivšega člana Janka Škrbinca Janko Levstek iz Zagorja ob Savi. Popoldne je poletela lepa družba tovarišev in tovarišic v bližnjo okolico in se od tod povrnila zopet nazaj h gostilničarju g. Jožetu Turku, ki mu moramo na tem mestu izreči primerno zahvalo za njegov ne mali trud. Njegovo gostilnico priporočamo najtopleje vsakemu tovarišu, ki dospe v Višnjo Goro.

Štajerske vesti.

—š— Iz šmarskega okraja nam pišejo: Dne 28. t. m. bo v Šmarju okraj. učit. konferenca, obenem volitev učit. zastopnika v okraj. šol. svet in člana deželne učit. konference. Zadnji dve leti nas je zastopal vreden naslednik Strmškov, tov. T. Kurbus. Ob vsaki priliki se je vrlo potezal za koristi vsega učiteljstva, kakor za posameznika, če je bilo treba, da si učiteljstvo boljšega želeli ne more. Zato je za obe mesti najboljši kandidat. Pozivljamo vse učiteljstvo šmarskega okraja, posebno člane učit. društva, da volijo složno. On z a n a s — mi z a n j!

Zvesti tovariši.

Splošni vestnik.

Uspeh tržaškega zborovanja. Tovariš P. L. s P. na Štajerskem nam piše: „Doselej sem imel skupno z drugim tovarišem naročen Vaš list. Odslej zana prej prosim, pošiljajte tudi meni poen izvod „Učit. Tovariša“. — Želim, da dobi ta vrli tovariš mnogo sebi enakih tovarišev!

Nov dnevnik. Socialni demokratje so začeli izdajati dnevnik „Zarja“, ki ga tiska Učit. tiskarna. O svojem namenu pravi, da bo služila spoznanju, nevednosti in zmoti in bo kazala pot v svetlobo. — List izhaja v Ljubljani, kjer ima državno pravdnitvo posebne vrste prakso v zaplenjevanju listov. Takoj prvo številko „Zarje“ je zaplenilo. — Spoznanje ima še obilo nasprotnikov, nevednost in zmota še dosti prijateljev!

Povišanje cen tobaku. Zadnji dan meseca junija se bo naznanilo občinstvu, za koliko se bodo cene tobaku zvišale, in sicer tako pozno zato, da si nihče ne bi mogel preskrbeti večjih količin tobaka po starih cenah.

Kmetiški dolgovi. Na kmetijskih posestvih je v Avstriji okoli šeststisoč milijonov dolga. Če računamo le pet od sto, znašajo obresti od tega dolga 300 milijonov kron. Na Kranjskem je vknjiženih nad 100 milijonov na kmečkih posestvih.

Zahvala.

Podpisano vodstvo Zaveze izreka tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem onim, ki so pripomogli, da je XXIII. glavna skupščina Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev dne 4., 5. in 6. junija t. l. v Trstu uspela nepričakovano lepo.

Prav posebno se zahvaljuje Učiteljskemu društvu za Trst in okolico v Trstu in njega pripravljalnemu odboru, posebno njegovemu marljivemu članu profesorju Merharju, za obilni trud, ki ga je imel s pripravami za Zavezino zborovanje; slavni Hranilnici in posojilnici v Trstu za prepustitev prostorov v Narodnem domu za zborovanja; gg. Henrik Schreinerju, Ferdo pl. Kleinmayerju in Ignacij Šijancu za njihova izborna, temeljita, zanimiva poročila; gosp. dr. Ot. Rybaču, ki nas je tako navdušeno pozdravil v imenu tržaških Slovencev; gosp. c. kr. okr. šol. nadzorniku Iv. Neckermannu za navdušeni govor in iskreni pozdrav, ki ga je izpregovoril v imenu navzočih slovenskih okr. šol. nadzornikov na Primorskem; milima češkima tovarišema Peter Skalickyju in Bohdan Skali, ki sta prihitela k nam ter nam v iskrenih besedah izročila pozdrave dragih čeških bratov-tovarišev; tovarišu Štefan Ferlugu za lepi pozdrav v vezani besedi; gg.: namestniškemu svetniku Prinzigu, deželnemu šolskemu nadzorniku Matejčiču, okrajnima šolskima nadzornikoma Kantetu in Neckermannu, ravnatelju Bežku, ki so kot zastopniki šolskih oblastij počastili naš šod; dražestni gospici Rafaeli Martelančevi za presrečni in iskreni pozdrav ob prihodu v Grljan in za krasni šopek, ki ga je podala ob tej priliki Zavezinemu predsedniku; belooblečenim nežnim šolskim deklicam, ki so nas ob prihodu obšipale s cvetjem; cenjenima pevskima društvoma Hajdrih s Proseka in Danici iz Kon-

tovelja, ki sta nam prihiteli v pozdrav s svojima trobojnicama; vrlemu tamburaškemu odseku vrdejskega Sokola, ki nas je razveseljeval z lepim igranjem na parniku in v parku hotela Grljan; izbornima mešanima zboroma združenih Prosečanov in Kontoveljcev in pevovodji g. Cibicu, pevskemu zboru Učiteljskega društva za Trst in okolico v Trstu in pevovodji tovarišu Emil Adamiču za res divno petje v grljanskem parku; navdušenemu govorniku gosp. Iv. Lukši za v srce segajoče besede, ki nam jih je govoril v pozdrav v imenu tržaške okolice; predsedniku političnega društva „Edinost“ g. dr. Jos. Wilfanu za krasen govor, v katerem je v vznešenih besedah slavil šolo in nje pomen za narod ter se zahvaljeval učiteljstvu za ta obisk; tovarišu Ganglu za lep govor, v katerem se je zahvaljeval narodu in tržaški okolici, ki deluje roko v roki z učiteljstvom za napredek slovenskega naroda; češkemu tovarišu Skalickyju, ki je v lepih besedah zatrijeval bratske vezi, ki spajajo češko in slovensko učiteljstvo; proseški godbi, ki nam je svirala v pozdrav; vsem tržaškimi in okoličanskimi Slovincem, ki so nas povsod sprejemali z veliko ljubeznivostjo; vsem onim, ki so brzojavnim in pismenim potom pozdravili naš šod; vsem dragim in milim gostom neučiteljem, ki so prihiteli med nas, in sploh vsem udeležencem, ki so pripomogli, da je nastopila Zaveza tako impozantno.

Vodstvo Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Predsednik:
L. Jelenc.

Tajnik:
Vilibald Rus.

Listnica uredništva.

Dolina v Istri: Zaradi pomanjkanja prostora priobčimo Vaš članek prihodnjč. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1692. Kranjsko. 1-1

Tuurdni razpis učnega mesta na dvorazrednici v Doleni Nemški vasi se vsled odloka c. kr. deželnega šol. sveta z dne 27. maja 1911, št. 3518, preključuje. C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 5. junija 1911.

Iv. Bonač

v Ljubljani

priporoča svojo trgovino papirja in pisalnih potrebščin, kartonažno tovarno, knjigoveznicno.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,
Dolenjska cesta 21.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

J. Jax

Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.